
KRÓNIKA

SZÉTESETT A JUGOSZLÁV ÍRÓSZÖVETSÉG – Elmaradt a Jugoszláv Írószövetség évi közgyűlése, amelyre január 9-e és 11-e között került volna sor Vrnjačka Banján. Többek között ekkor kellett volna megválasztani az írószövetség új elnökét is a jelenlegi vajdasági íróegyesületi elnök, Tolnai Ottó személyében. A közgyűlés megtartása azért vált lehetetlenné, mert a szlovén, a horvát és a macedón egyesületek jelezték az írószövetség elnökségének, hogy nem kívánnak részt venni az országos értekezlet munkájában, a kosovói íróegyesület pedig már régebb óta nem létezik. A távolmaradások bejelentése után lemondott Slobodan Selenić, az írószövetség elnöke, aki visszalépését a következőképpen indokolta meg: „... Azt reméltém, hogy ez az intézmény a tartományok és köztársaságok közötti mindennapi veszekedések fölé tud emelkedni, s minden nemzetünk és nemzetiségünk szempontjából lényeges irodalmi téren folytatja az együttműködést. A dolgok azonban egészen másként alakultak. (...) Véleményem szerint kimerítettem minden lehetőséget a közgyűlés összehívására... Az a törekvés és idő, amit mint jugoszláv állampolgár az intézmény funkcionálására fordítottam, hiábavalónak bizonyult. Nyilvánvalóan nem lehetséges az együttműködés azok között, akik nem kívánnak együttműködni. A továbbiakban az írószövetség ügyeit a titkárság és Adam Puslojić titkár intézi.”

MEGALAKULT A FÜGGETLEN ÍRÓK EGYESÜLETE – December végén Szarajevóban megalakult a Független Jugoszláv Írók Egyesülete, amely programjában sikraszállt a jogállamért, az alkotászabadság és az emberi jogok védelméért, a nyilvános véleménycseré-

ért, a politikai, vallási és nemzeti különbségek tisztelgésben tartásáért, az európai kulturális térkép kialakításáért, a többpártrendszerért, elitéli a nemzetek közötti ellentétek szításának minden formáját és mindenfajta, a művészi alkotómunka befolyásolására irányuló ellenőrzést. Tevékenységét a közgyűléseken és művészeti témára rendezett fórumokon fejti ki, létrehozta a művészek szakszervezetét és kiadótévékenységet is folytat. Támogatja a magánkezdemenyezéseket a könyv-, folyóirat- és újságkiadásban, képtáralapításban, a rádió- és tévéállomások, valamint a színházak létrehozásában.

A független írók egyesülete háromtagú koordinációs bizottságot választott meg, melynek tagjai Aleksandar Tišma, Velimir Visković és Ivan Lovrenović.

DÍJAK, ELISMERÉSEK – A tavalyi év legjobb regényéért járó NIN Irodalmi Díjat Vojislav Lubardának ítélte oda a bírálóbizottság Mennybemenetel (*Vaznesenje*) című kötetéért, amely a Gornji Milanovac-i Deče novine gondozásában jelent meg. „Regényében Vojislav Lubarda az isten háta mögötti boszniai vidékek emberének nemzeti és vallási szenvedélyektől fűtött életét jeleníti meg, olyan közérzetet mutat meg az epikai sodrás, a széles elbeszélői látószög és történelmi szemlélet, amelyet legjobb lenne kitörölni emlékezetünkől” – áll a zsűri jelentésében.

A NIN hetilap Dimitrije Tucovićról elnevezett publicisztikai díjat Milorad Ekmečić kapta Jugoszlávia létrejötte 1790–1918 című munkájáért. A zsűri szerint a kötetet a téma korszerű tudományos feldolgozása és metodológiai újdonsága, valamint az eddig feltáratlan történelmi tények közlése tette a múlt és legjobb publicisztikakötetévé.

A Jugoszláv Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete és a *Večernje novosti* alapította Mesa Selimović Irodalmi Díjat az elmúlt év legjobb könyvéért Slobodan Selenić kapta meg *Timor Mortis* című regényéért, amely a szarajevói Svetlost kiadásában jelent meg. A díjat az ország hetvenkilenc kritikusanak szavazata alapján ítélték oda.

Sziveri János a múlt év végén két jelentős irodalmi elismerésben részesült. *Szárbarágás* című verseskötetét a Szerzői Jogvédő Hivatal és a Magyar Írószövetség az év könyvévé nyilvánította, verseiért pedig megkapta a *Kortárs* című irodalmi folyóirat díját is.

CSÁRDÁSKIRÁLYNŐ – Az alábbiakban részleteket közlünk Molnár Gál Péter kritikájából, amely a *Népszabadság* 1989. november 25-éi számában jelent meg:

„Tragikummal bekormozott operettprimadonnát, keserű Kálmán Imrét ígért az újvidéki Szerb Nemzeti Színház előadás. Jancsó–Hernádi *Die Csárdásfürstin von Miskolc* produkciója után *Die Csárdásfürstin von Neusatz?* (...)

Nem mesél el az egész előadást, ami hatkor kezdődik, és fél nyolc után véget is ér. (...) *Véglé László*, a színház dramaturgja csontra húzta a színlapon föl sem tüntetett Jenbach & Stein-librettót. Kihúzta a lírát, kihúzta a jellemzést, kihúzta a vicceket (erre csak következtek: finálé ultimóig egy kacagás sem hangzik a nézőtérről, a nézők egészen komor arccal figyelnek). A színpadi mese így olyan unalmas, hogy még az átdolgozó is ráunt. Szünet után abbahagyta a Csárdáskirálynő cselekmény-kelesztészetének ismeretterjesztő kivonatolását. Most jön az ő jutalomjátéka. Innen már eredeti darabot adnak. Lippert–Weilerschheimék bécsi estélyén föltűnnek bácskai városi urak, beszélnek valamiről néhány mondatocskát: választásról, tömegek elégedetlenségéről, mindegy, miről: a szereplők nem hallják meg, mert közülük sincs az elhangzottakhoz. Jön azután az öreg herceg a fenéig tárt színpad kilométernyi koromsötét mélyéből, kézen vezet egy leánygyermeket. Mesét mond neki az ördögről meg a szegény emberről, aki odaigéri a gonosznak az erdőn a neki legdrágábbat. Odahaza azután kiderül: leánya született. Viszi magával a drága gyereket az ördög a pokolba. Belőle lesz Vereczky Szilvia. Ne tessék engem molesztálni, és azt kérdezni: miért?! Ne tessék nekem azt mondani: ennek, amit itt leírok – se füle, se farka, tudom én azt magamtól is, csak tudósítom olvasóimat róla, hogy *Ljubiša Ristić*

színházában – ahol Madách Imrét forgatták happeninggá és a *Marica grófnő* nem-értéséből kollokvált az avantgárdista rendező – ezt adják elő.

Jön még a primadonna. Szabadkáról származott el, most Budapest adta kölcsön szűkebb hazájának. *Póka Évának* hívják. Ennyire riadt primadonnát sosem láttam életemben. Mire véget ért az előadás: szívem minden meglevél, megszerettem, annyira szenved. (...) Póka Éva arcán rettegés: a rendező azt mondta, ennél a taktusnál hármat előre kell lépjek; de melyik lábammal, istenem, melyikkel a három közül? Tragikus egy primadonna.

Két igazi színész is látható a társulattól, aki valóban színésznek mondható. Két nyugdíjas komédiás. *Velimir Životić* (Leopold herceg) huncut, méltóságteljes, elegáns. *Milica Radaković* a másik (Anhiltát, az öreg hercegnét adja, akit minálunk Ceciliára átdolgoztan ismer a publikum). Nem mond egyetlen szót sem. Kihúztak neki mindent a szerepéből. Tud azonban mosolyogni, zavartalan zavarodottsággal. Mosolyogva eljátssza az egész szerepet, a zavarában kinlódó jószág asszonyt, aki idegen előkelőségek közé csöppent, és minden igyekezetével azon van, hogy ne derüljön ki róla, hogy nem idevaló. Valami remek. A kezeit csókolom neki. Itt derül ki, milyen színházi élet lehetett a Vajdaságban egykor.

Egy névvel adós vagyok még olvasóimnak. A rendezőével. *Nikita Milivojević*. Belgrádi. Jegyezzék meg jól, kérem, a nevét, és ha valaha egy színházi plakáton kiírva látják, hogy ő rendezte az előadást: messze kerüljék el a pénztárat.

Hogy mi ütött belém vasárnap Újvidékre autózni egy Csárdáskirálynőért, és ilyenért, ráadásul? Az MTI tudósítása azt közölte, hogy avantgárd operettet adnak, megmutatják, az eredeti bécsi librettó mögött mennyi történelmi keserűség és tragikum húzódik meg. A kedves MTI-kolléga, aki külpolitikus, ért a mezőgazdasághoz és az iparhoz, szakterülete lehet a kereskedelmi és a társadalmi változása, nem ért azonban a kultúrához, nem ért a színházhoz, amiről mindenki, aki hivatalba kerül, azzal a téveszmével telik el, hogy ért hozzá. És hogy egy buta tudósítás csábított Újvidékre: még nem is a legnagyobb csapás, de mindig pusztító, ha avatatlank belebeszélnek a kultúrába.”

BORI IMRE KÖSZÖNTÉSE – Az Életjel december folyamán irodalmi estet szentelt a hatvanéves Bori Imrének. A Szabadkai könyvtárban megtartott, Dévavári Zoltán szervezte

műsorban Bori Imrét, az irodalomtörténészt, a kritikuszt és a tanárt köszöntötték, az Életjel tagjai részleteket adtak elő azoknak az íróknak a műveiből, akiknek a munkásságát Bori Imre legújabbban *A magyar irodalom modern irányai I–II.* című kötetében dolgozta fel, valamint szemelvényeket olvastak fel a jubiláló irodalomtörténész idevágó tanulmányaiból. Az estet Mák Ferenc vezette.

Bori Imre, aki 1984 óta levelező tagja az akadémiának, Gozdsu Elek és a naturalizmus címmel megtartotta bemutatkozó előadását a Vajdasági Tudományos és Művészeti Akadémián.

A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete az újvidéki bölcsészet-

tudományi Karon megrendezte Bori Imre tanulmányköteteinek és cikkeinek a kiállítását. A kiállítást Bányai János nyitotta meg negyvenéves irodalomtörténeti munkásságát is méltatva.

A Forum Könyvkiadó ünnepélyes szerződésaláírás keretében köszöntötte Bori Imrét születésnapján. A kiadó ugyanis Életmű sorozatában megjelenteti a szerző válogatott tanulmányainak újabb kötetét, kiadja kötetének és cikkeinek bibliográfiáját, amelyet Csáky S. Piroska állít össze, valamint egy olyan tanulmánygyűjteménynek a kiadását is tervezi, amelynek szerzői Bori Imre munkásságát elemzik és értékelik.

